

# KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY  
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<b>Predplatná cena :</b>		<b>Zodpovedný redaktor :</b>	<b>Redakcia a vydavateľstvo :</b>
Na celý rok	4 koruny — hal.	Dr. ALEXANDER ERNSZT,	Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.
Na pol roka	2 " — "	páp. komornik.	sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novíc
Na štvrt' roka	1 " — "	Majiteľ a vydavateľ :	ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
Jednotlivé číslo 8 hal.		JÁN MOLNÁR.	Rukopisy sa nazpáť nedávajú.

## Organizujeme kresťanskú ľudovú stranu.

Napísal: Štefan Haller, krajský vyslanec kresťanskej ľudovej strany.

### III. Politika kresťanskej ľudovej strany.

*Pritomne ideme poukázať na tie hlavné zásady, o ktorých svedčí kresťanskej ľudovej strane účinkovanie v parlamente a ktoré spolu s úplnou rozhodnosťou označujú aj účinkovanie jej v budúcnosti.*

Kresťanská ľudová strana stojí na základe štátnych zákonov, ktoré majú za cieľ brániť a zabezpečiť samostatnosť a nezávislosť krajiny, preto aj ako politická strana vždy čilý podiel brala a bere vo všetkých bojoch, vedených za udržanie historických práv, hospodárskeho vývinu a za slobody krajiny.

Druhým hlavným smerom jej účinkovania bolo, že *sodpovedne a verne svojmu programu z roka na rok stále žiadala zúčastky zotrenie alebo revíziu nových cirkevnopolitických zákonov.* Práve preto zcela nemôžeme pochopiť, zkadial berú ich argumenty tí, čo zlomyselne opovždia sa tvrdiť, že kresťanská ľudová strana z jej programu vytrela požiadavku revízie nových cirkevnopolitických zákonov.

*Pritom ale, že kresťanská ľudová strana žiadala a žiada revíziu nových cirkevnopolitických zákonov, nikdy nebola konfesionálnou v tom smysle, že by záujmy katolíckej cirkvi Uhorska bola zastávala s oškodením zadovážených slobôd občanov iného vierovyznania. Zastávala ona každú pozitívnu vieru, proti nevere a každého druhu neznabožstvu. Že predsa zmedzi nábo-*

*ženských otázok najviac a v prvom rade zaoberala sa s katolíckymi záležitosťami, to sa stalo zvlášte z nasledujúcich dvoch príčin. Za prvé členovia jej, jedného dvoch vynímajúc, boli vždy rímsko katolíckeho náboženstva, preto aj najviac zaujímali ich a najbližšie sa ich týkali záležitosti ich vlastnej viery. Za druhé kým proti iným vierovyznaniam nebolo badateľnej animozity, žiadneho nepriateľského smýšľania a pokračovania, ani v zákonodarstve ani v spoločenstve, zatiaľ proti katolicizmu na celej čiare stále zkusovali sme hneď otvorenú a hneď skrytú nenávisť, k jeho utlačeniu smerujúce snáhy, na ozbíjanie ho o jeho práva cieľiace pohyby alebo aspoň tajomnú animozitu, ktorá s radosťou hladela nato ako sodpovední a nesodpovední činiteli, rozhorčovali a v neustálej rozčulenosti udržiavali život katolíkov. Prirodzená vec je, že medzi takýmito okolnosťami, obrana najurputnej napádaného a najviac ohrožovaného katolicizmu mnoho práce dala kresťanskej ľudovej strane, čo potom u jej nepriateľov vzbudilo tú mienku, že je náboženská alebo ako mnohí hovoria, konfesionálna. *Kresťanská ľudová strana ale opravde není ani «náboženská» ani «konfesionálna», lež katolicizmus rozhodne zastávajúca «politická» strana.* V tomto ohľade tiež nešla ďalej ako to žiadajú náhľady, zásady kresťanského sveta a zvlášte záujmy deväťnásť millionov kresťanského obyvateľstva krajiny. *Kresťanského svetového náhľadu ale hlavná požiadavka v tom záleží, aby každý kresťan všetky jeho snáhy, celé jeho smýšľanie a konanie, vždy podroboval zákonom kresťanskej mravnosti. Následkom toho kresťanská ľudová strana neznala a**

nepodporovala od božských zákonov mravnosti neodvislé umenie, týmto zákonom protivnú politiku, nesrovnávajúci sa s nimi hospodársky a spoločenský poriadok. Nadovšetko v hospodárskom a v politickom živote, kde o vyplnení životných požiadavok vedú sa kruté boje, najpotrebnejšie sú zákony kresťanskej mravnosti, ktorých prísne držať sa má každý veriaci a svedomitý kresťan. Za toto pracovala a neustále pracuje kresťanská ľudová strana. Preto držia ju za «konfesionálnu» takí, ktorí ani čuť nechcú o kresťanskom názore a o jeho uplatnení vo verejnom živote.

Z tej príčiny je to opravde k zadiveniu, že veľká čiastka práve katolickej intelligencie doprosta opovrhuje alebo aspoň nepodporuje kresťanskú ľudovú stranu.

Kresťanská ľudová strana, aj pri jej účinkovaní na poli sociálnom a hospodárskom prísne nasledovala kresťanský svetový názor. Z tej príčiny zastávala politiku, ktorá mala za cieľ vyrovnať protivy panujúce medzi triedami spoločstva. Ponevác blahobyt krajiny spočíva v prvom rade na mohútnej triede hospodárskej, naliehala na to, aby vláda prevádzala rozhodnú politiku hospodársku, ktorej hlavnou zásadou má byť rozmnoženie, sveladenie triedy hospodárskej a vydatná obrana jej záujmov. Pri prevádzaní hospodárskej politiky kresťanská ľudová strana zvlášte zaujímala sa o triedu malých hospodárov a vydatné podporovanie zcela zanedbanej a nanajvýš ukrivdenej tejto triedy, cestou zákonodarstva, považovala za najistejší prostriedok zahatenia záhubného vysťahovalstva. V záujme tried hospodárskych, kresťanská ľudová strana neústupne ohrozovala sa proti tým zámerom, ktorými panujúce vlády krajinu silou mocou pretvorí snážia sa v štát priemyselný a tým cieľom pod titulom subvencií a podpory priemyslu, každoročne milióny a milióny sypú do vachkov bohatých podnikateľov a fabrikantov s oškodením životných záujmov tried hospodárskych. Pre túto v každom ohľade spravodlivú a rozumnú politiku, protivníci triedy hospodárskej, o kresťanskej ľudovej strane hovoria, že je *antimerkantilistická*, kdežto ona zastáva jedine tú kresťanskú zásadu, aby každá trieda účastná bola tej podpory, ktorá jej dľa práva patrí.

V záujme prevedenia sociálnej reformy rozhodne podporovala každý, na zákonnom základe stojaci pohyb, ktorý mal za cieľ zlepšenie postavenia robotníckej triedy v ohľade hospodárskom a kultúrnom, *neustále aj bojovala proti každému zneužívaniu moci, ktorým mravne alebo telesne ohrožované bolo robotníctvo*. Rozhodne ale zatracovala také robotnícke pohyby, ktoré zariadené proti jestvujúcim zákonom, za cieľ majú uplatnenie práva pästi. *K obrane spravodlivých záujmov robotníctva, kresťanská ľudová strana za každej príležitosti ohlásila sa v krajinskom zákonodarstve.*

Pokrač. nasl.

## Katolíckej Ludovej Jednoty púť do Ríma.

Milí bratia katolíci! Holdovať pred svätým otcom, miestodržiteľom Krista Pána a obdivovať sväté miesta, na ktorých prví kresťania krv vylievali za vieru Spasiteľa, je takmer povinnosťou každého horlivého katolíka. **Ku vyplneniu tejto náboženskej povinnosti sotva kedy dožijeme sa tak vhodnej príležitosti ako je krajinská púť, ktorú Katolícka Ludová Jednota 29. septembra povede do sv. mesta Ríma.** Z tej príčiny aj každý za svoju vieru odusevnený katolík, keď to jeho okolnosti dopustia, nech sa pripojí ku tejto púti, ktorá prevedená bude dľa nasledujúceho programu:

### Trvanie a cestovný smer púte:

*Budapest, Triest, Benátky, Rím, Padua, Budapešť.*

Odchod z Budapešte 29. septembra.

Príchod do Benátok 30. septembra.

Meškanie v Benátkach pol dňa.

Príchod do Ríma 1. októbra.

Meškanie v Ríme päť dní.

Príchod do Páduy 6. októbra.

Meškanie v Pádue pol dňa.

Návrat do Budapešte 7. októbra.

### Ceny súčastnenia sa:

I. trieda	...	240	korún.
II. »	...	180	«
IIIa. »	...	115	«
IIIb. «	...	80	«

**Zvláštne veci k povšimnutiu :**

V cenách súčasťnenia sa obsažené je :

1. Sodpovednej triedy železničná a loďná karta do Ríma a zpiatky.
2. Úplné zaopatrenie počas celej cesty, počnúc od rána po odchode (bez nápojov).
3. Hospoda a zaopatrenie (bez nápojov) cez päť dní a štyri noci v Ríme.
4. Odborne zkúsení vodičia po celej ceste.
5. V Benátkach prevezenie od lodnej stanice ku železničnej stanici.
6. IIIb. triedy pútnici obdržia železničné a loďné karty ako aj hospodu. O chôvu a zaopatrenie musia sa sami postarať.
7. I. triedy pútnici obdržia výlučne prvého rangu hospodu a prvého rangu zaopatrenie.



Pohľad na baziliku sv. Petra.

8. II. triedy pútnici dostanú dobrú hospodu s 2—3 posteľami a dobré zaopatrenie.

9. IIIa. triedy pútnici majú nároky na čistú hospodu a na dobré zaopatrenie. IIIb. triedy pútnici zarovnak dostanú čisté spoločné miestnosti k spaniu.

10. Batožinu pútnici sami si musia opatrovať a len od tej batožiny netreba nič platiť, ktorá vo vozňoch smesť sa v sakoch nad hlavami cestovateľov.

**Prihlásenia sa k púti.**

Kto súčasťniť sa chce na tejto veľkej krajinskej púti Katolíckej Ľudovej Jednoty, čím skôr má sa prihlásiť. *Lehota ku prihláseniu sa zaklúči sa štrnásť dňami pred odchodom púte, pozdejšie prihlasy nevezmú sa do ohľadu.*

Pri prihlásení sa treba vopred zaplatiť 20 korún, ktoré ztiahnu sa z cestovného. Úplný cestovný obnos treba poslať osemdňami pred odchodom.

**Výlet do Neapola a okolia.**

Mnohí súčasťnovatelia sa na krajinskej púti Katolíckej Ľudovej Jednoty vyslovili tú žiadosť, aby táto zriedkavá púť spojená bola s výletom do čarokrásneho mesta Neapola. Pre tých teda čo i na tomto výlete chcejú sa súčasťniť, sošavený je nasledujúci program :

- Odchod z Ríma 5. oktobra popoludní.
- Príchod do Neapola 5. oktobra večer.
- Meškanie v Neapoli tri dni.
- Odchod z Neapola 8. oktobra popoludní.
- Príchod do Padue 9. oktobra.
- Meškanie v Padue pol dňa.
- Príchod do Budapešte 10. oktobra.

*Cena súčasťnenia sa na výlete 90 (deväťdesiat) korún na II. triede so zaopatrením I. triedy.*

V tejto cene obsažené je :

1. Železničná karta z Ríma do Neapola a zpiatky.
2. Hospoda prvého rangu, úplné zaopatrenie (bez nápojov).
3. Odborne zkúsení vodiči po ceste, v Neapoli a počas výletu.
4. Vstupenky do muzeuma, Pompeji atď.
5. Koče a iné obchodné príležitosti v Neapoli od železnice do hospody a pri výletoch.

**Prihlasy k výletu.**

Prihlásenie sa ku výletu do Neapola najlepšie je spolu odoslať s prihlásením sa ku púti, najpozdejš ale osem dňami pred odchodom z Budapešte. Pozdejšie prihlasy nevezmú sa do ohľadu. Pri prihlásení sa vopred treba poslať desať korún, ktorý obnos ztiahne sa z cestovného.

Početní horliví katolíci prihlásili sa už ku krajinskej púti Katolíckej Ľudovej Jednoty, bo tak pečlivo a obozretne sriadenej púte z Uhorska posial ešte nikdy nebolo v Ríme. Tisícim a tisícim viere svojej oddaných katolíkov nedovolila však ich okolnosti, aby sa súčasťnili na tejto púti. Tí preto nech aspoň doma v ich kostoloch slávnostne odbavujú 1600-ročnú pamiatku vy-



Poklady cirkvi sú chudobní a siroty.

hlásenia slobody kresťanstva skrze cisára Konštantína Veľkého. Ak vznešená, srdce a ducha pozdvihujúca vec by to bola, keby v ten istý deň, keď pred svätým otcom z Uhorska holduje obrovská deputácia Katolíckej ľudovej Jednoty, organizácie jej, Konštantínske slávnosti odbavovali po celej krajine.

Katolícka ľudová Jednota z príležitosti tejto zriedkavej púte i **Petrové haliere** odovzdá svätému otcovi. Početní horliví veriaci totiž, bez všetkého oslovenia poslali väčšie-menšie obnosy ku Petrovým halierom. Riaditeľstvo krajinskej púte preto na vedomie dáva tým oduševneným veriacim, ktorým nemožno je súčasťou sa na tejto púti, že vďačne prijíma a aj v novinách uzná bársaké malé príspevky ku Petrovým halierom, ktoré pri veľkom výsluchu odovzdá svätému otcovi.

Dotazy a dopisy v záležitosti púte odoslať treba na túto adresu:

«Katholikus Népszövetség, Budapest, IV., Ferenciek-tere 7. szám. (Katolícka ľudová Jed-

nota, Budapešť, IV. okres, Františkánsky plac 7. číslo II. poschodie.)

Menoslov a podobizne súčasťovateľov sa na krajinskej púti príležitostne nverejnené budú v «Kresťane».

## 60. valné shromaždenie katolíkov Nemecka v meste Metz.

Napísal: Ján Bartos, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany.

(Pokračovanie.)

Predpoludním 18. augusta shromaždenie vydržoval aj na obranu katolíckych škôl utvorený spolok. Tomuto shromaždeniu predsedal kuriálny sudca Marx. Tu sme videli, čo u nás v Uhorsku nemožno pozorovať, že katolíci Nemecka jako bránia ich katolícke školy a jako sa starajú o kresťanskú výchovu dietok. Katolíci Nemecka veru neboja sa žiadnej obety, keď je slovo o tom, aby udržané byly katolícke školy. U nás je to práve naopak. Pre ľahkomyselnosť a pre neobetivavosť našich katolíkov veru už mnoho katolíckych škôl prišlo do rúk štátu, kde my katolíci žiadneho slova nemáme, kde dietky mnohokrát veru v nekresťanskom duchu vychovávajú.

Po zahájajúcej reči predsedu dr. Cung z Montiga držal prednášku o potrebe katolíckej výchovy. Dokázal, že katolíci Nemecka preto zaujímajú sa za katolícke školy, bo vychovávať chcú ráznych a dobrých kresťanov a svojej vlasti verne oddaných občanov. Slabého človeka len viera vie presvedčiť o vznešenosti mravov. Škola nesmie ináčej vychovávať deti len tak, jako to činia, žiadať musia horliví kresťanskí rodičia. Škola je nie pre štát, lež pre deti. Cirkevné školy nachodia sa v nebezpečenstve, preto aj zabezpečenie a obránenie cirkevných škôl, hlavnou povinnosťou je katolíkov.

Nasledujúci rečník Maul, správca sirotinca z Kolína, prehovoril o právach cirkvi a štátu v záležitostiach školských. Vo svojej reči poukázal na to, že štát právo má dozorovať nad školami, lež na výchovu pozor dávať právo má nielen štát, lež i cirkev. Katolícky ráz škôl zabezpečiť treba nielen právom dozornictva, lež i pri výchove učiteľov väčšieho vplyvu treba dať cirkve, bo škola len vtedy bude opravde katolíckou, keď v srdciach z učiteľských pripravovní vycho-

chodiacich tisícov učiteľov žije katolícky svetový názor. Posledným rečníkom bol Weghaupt, ktorý držal prednášku o vážnosti mládeneckých spolok. Dokázal, že naši nepriatelia už dávno začali organizovanie a vychovávanie mládeže. Preto nesmieme meškať, lež tak roľníku jako aj remeselníku mládež máme vziať pod kresťanskú a seba povedomú výchovu, aby potom starých a neohrozených bojovníkov cirkvi mal kto nasledovať. Okrem pohybov mládeže i tlač označil za taký prostriedok, ktorý je tiež tak vážny a potrebný, jako i organizovanie mládeže. Zasadnutie zaklúčil biskup mesta Metz, vysvetľujúc významnosť katolíckych škôl.

### Náš vývoz.

Bohatstvo, vývin a všeobecné blaho krajiny od toho závisí, aby mala čo možno najväčší vývoz. Čím väčší je vývoz, tým vyvinutejšie sú hospodárstvo a priemysel. Pohliadnime na Francúzsko a na Angliu, koľko rôzneho tovaru vyvážajú von do cudzích krajín a koľko nesmierne milliony hrnú sa za to do tých krajín. Tie dva štáty sú v Európe tie najbohatšie. Belgicko je krajina malá a predsa jej vývoz obnáša mnohé milliony. Každá krajina snaží sa zvýšiť svoj vývoz, preto obetuje obromné peniaze na železnice, na rôzne podniky a na zdokonalení hospodárstva a priemyslu. Uhorsko v tomto ohľade patrí medzi tie najposlednejšie krajiny. Keď aj vyváža surový tovar, z neho shotovené výrobky za drahé peniaze kupuje či z Rakúska, či z Nemecka, či z Francúzska. U nás ani priemysel ani hospodárstvo nenie vyvinuté, bo ani podnikateľov, ani fabrik nemáme, ba vláda veľmi málo obetuje na to, aby v krajine smôhlo sa hospodárstvo.

Najnovšie ale predsa máme jedon tovar z ktorého viac vyvážame do dalekej Ameriky, ako tie najväčšie európejské štáty a tovar ten sú naši vysťahovalci. To v prvom rade ďakovať môžeme našej mungovskej vláde, že sme sa dožili tohoto úspechu.

Od nás tolko zdravých robotníkov vandruje do Ameriky, že je to už aj cudzím krajinám nápadné, tak že pýtajú sa s poboršením: Čo je tomu na príčine, že Uhorsko nevie výživu dať svojmu ľudu, lež v hustých radoch púšťa

ho do cudzého sveta. Nedávno jedny frankfurtské noviny písaly, že v uhorskej krajine už len jedon tovar ostal na vyvážanie: ľudský materiál. Podobne aj jedny pražské noviny písaly, že to čo sa v Uhorsku s vysťahovalectvom deje, je šialenstvo.

Došli sme teda ta, že cudzozemsko zhrozuje sa nad nami pre ľahkomyselné zpúšťanie krve nášeho ľudu. Cudzozemsko nie to bolí, že tu maďarstvo hynie, lež Nemci a Česi preto nás oplakávajú, že odtiaľto aj ich súkmenovci vandrujú za more.

Nie každý náš vysťahovalec s pasom opúšťa svoju domovinu, ktorá mu chleba nedáva, lež agenti zaplavujú Uhorsko, vabia ľud s rôznymi sľubami a vyvážajú ho tajnými cestami, v umrlčích rakvách, na automobiloch a iným spôsobom. Tí vysťahovalci, ktorí s povolením vrchností cestujú preč, veľmi výnosný obchod donášajú spoločnosti Cunard Linie, zarovnak aj štátu, bo spoločnosť tá od každého vysťahovalca desať korún platí štátu. A tak čím viac je vysťahovalcov, tým väčší ošoh je to pre štát. To je tá najpotupnejšia daň.

Aj z iných krajín vandruje ľud, povie volakto. Pravda že vandruje, lenže to vyvandrovanie nenie taká škoda pre tie štáty, ako keď ľud od nás uteká a v Amerike zpusťne v bahách alebo pri ohnivých pecách. Každá euro-



Učiteľ a jeho žiak v Persii.



Škola v Čine.

pejská krajina má svoje kolónie v iných končinách sveta, kam posielala zbytok svojho ľudstva. Taliansko preto viedlo vojnu s Turkom pre Tripolis, aby si podmanilo taký kraj, kde výživu poskytne tým húfom, ktoré by ináč z Talianska do Ameriky vandrovaly. Takto odváža Rusko zbytky svojho obyvateľstva do dolných krajov Sibíru, kde je pôda veľmi úrodná a podnebie hospodárstvu prajné. Francúzi, Nemci, Angličania v Afrike utvárajú nové a nové kolónie, na nich obyvateľstvo tých krajín tak sa cíti ako čo by doma bolo. Ináč je to s našimi. My nemáme kolónie v cudzích krajinách sveta. Našich vysťahovalcov nemá kto zastáť a obhájiť v cudzom svete. Medzi neznámymi národmi ztratia svoj národný ráz a zväčša odrodia sa už v druhom pokolení. A u nás predsa nachodia sa hazafíci, ktorí do tretieho neba vychvalujú mungovskú vládu, ktorá len s tým sa môže pýšiť, že tisíce a tisíce ľudu vyvážať dá do Ameriky. Hľa, takto vyzerá národná práca tej mungovskej strany.

Strašné pomery musia u nás panovať, keď už aj cudzozemsko pohorší sa nad nimi. Prečo je to, veď sú aj chudobnejšie krajiny a v nich predsa nehyne ľud v tak nesmiernom počte ako u nás. Najmä pre tohoročné povodne vysťahovalectvo dosiahlo najvyšší stupeň.

To nech mi nikto nehovorí, že ľud do Ameriky vabia nesvedomití agenti. To není hlavná príčina vysťahovalectva, lež bieda, nedostatok

chleba, bezprácnosť, veľké dane, prenasledovanie, planá administrácia a lahostajnosť vlády sú hlavné príčiny, že ľud uteká z Uhorska. S tým zamedziť vysťahovalectvo, že pohraničná ztráň honí riadi na tých nešťastníkov, ktorých hlad žene preč, je blbstvo. Ľud pýta chleba a mungovská vláda dá mu žandárov a hraničných policajtov. Áno, to je Tiszovská politika, lenže s tým sa ani ľud nenasytí ani sa hospodárstvo nepovznese, Prácu, zamestnanie treba dať ľudu. Treba mu dať slobodu a práva. Neslobodno s ním zachodiť ako s hovädom. To by zamedzilo vysťahovalectvo. Hja, lenže k tomu niet peňazí, niet citu. Povodne, zemetrasenie a iné pliaga divočia krajinu a vláda nemá peňazí, lež má peniaze keď Viedeň vojsko pýta a vie stroviť stotisíc korún, keď ministra alebo štátneho sekretára za krajinského poslanca volia. Tisza ohromné tisíce strovil na ztráň, ktorú k obrane jeho drahej osoby a mungov zariadil v parlamente; tisíce vyhodil na policajtov a žandárov, aby opozícia nemala prístupu do krajinského snemu, lež rodiny rezervistov, ktorých blízko roka vo zbrani držali, márne pýtajú pomoc.

Ozaj zaslepená krajina je to naše milé Uhorsko, že nevládze nahliadnúť ak ďaleko ho doviedli mungovci a šialenec Tisza. On so zbraňou chce tu pokoj a blahobyt utvoriť. Nie zárobok núka hladujúcemu ľudu, lež pušky pohraničnej ztráže. Je div, že nás už aj cudzozemsko lútuje a posudzuje? Je div, že už aj vojenské



Japonskí školáci na prechádzke s ich učiteľom.

kruhy zúfajú, že odkiaľ samentirujú toľko rekrutov, keď vojopovinní mladíci húfne utekajú do Ameriky. Možno, že táto okolnosť pohne mungovskú vládu, aby zastavila vystahovalectvo, len z tej príčiny, aby Viedeň obdržala zvýšený počet vojska. Ináč ľud môže hladom hynúť, to nebolí mungov, ktorí ešte aj za tejto všeobecnej hroznej biedy, veselo obškakujú okolo plných válovo a masných hrncov.

*Fatranský.*

### Obrázok z našej dediny.

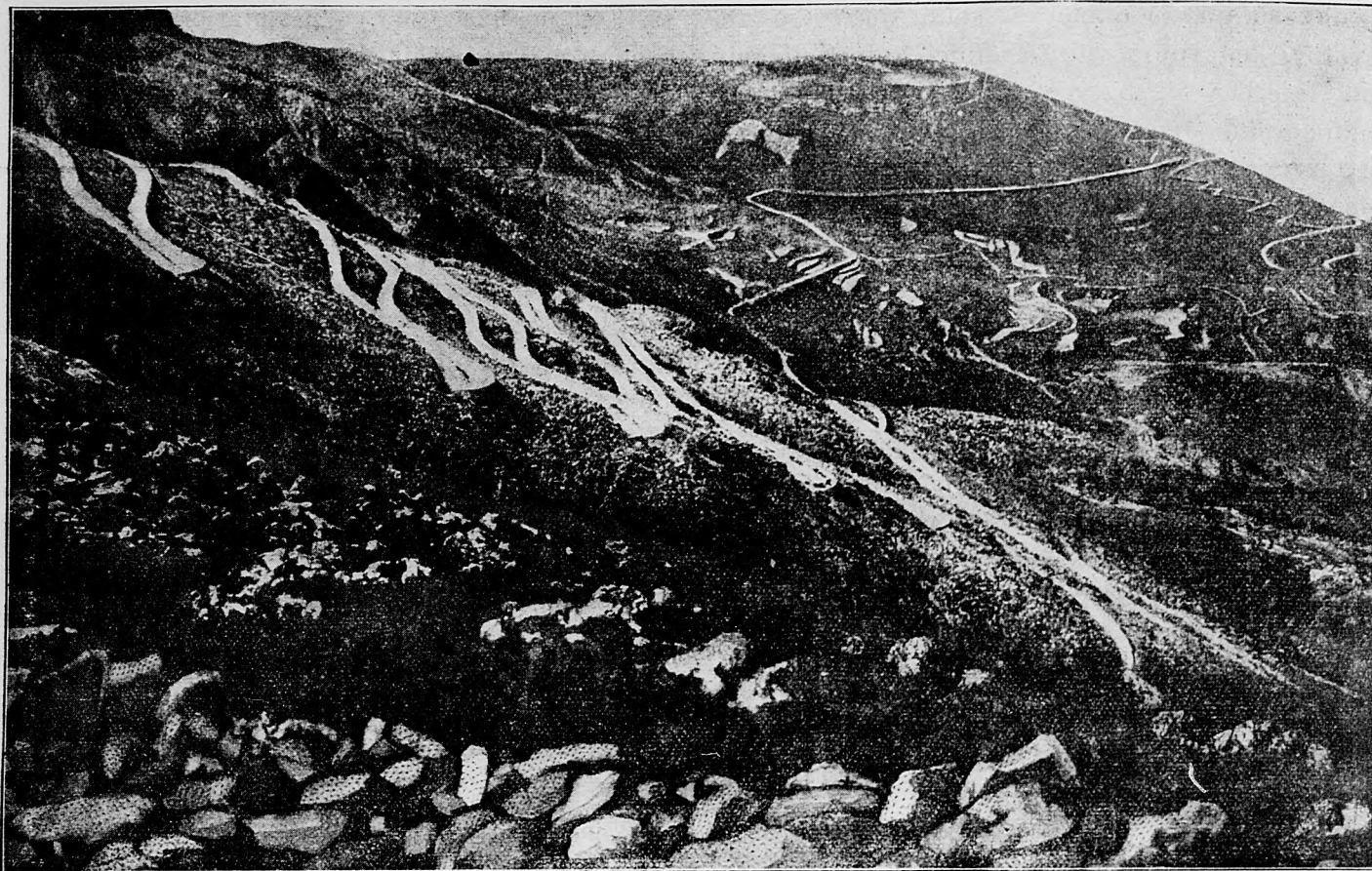
Vieme, že minister je veľký pán a veľká moc. Ani fľišpán neni ten najmenší pán. Veď vládne nad celou stolicou a veď on volí stoličných výborníkov a krajinských poslancov, no a najnovšie vymenúva ešte aj štátnych učiteľov. Ale aj slúžny je volakto, veď celý okres trase sa pred nim; on vymenuje rychárov a má právo hocoko — a bez vážnej príčiny — na 4 koruny pokutovať. Toto sú všetko veľkí páni. Nuž a koľko je tých, ktorých sme nespomenuli? Zamlčali sme zverolekára, ekzekútora, nadlesného... všetko také osoby, pred nimiž trase sa sedliak, už ten, ktorý sa trase. Veď dľa pravdy (hej, veď keby u nás pravda bola!) nemusel by sa triasť ani bojzlivý sedliak pred páni, bo on robí na nich. Nuž ale keď tí naši krajanovia sú takí blázniskovia, že seba samých za nič majú.

Veľa je teda tých pánov, ktorí riadia a spravujú krajinu a delia sa so zárobkom ubohého sedliaka, tak že tomuto neraz len dlhoba ostane z jeho zárebku. Keď je minister, nadžupan, slúžny, zverolekár... pánom, ani náš notarius nenie posledná litierka v abecede. Nie veru. Veď po slúžnom on nasleduje. Jemu podriadených je dakolko obiec, kde on je všemohúcim pánom. Kto mu rozkáže, keď je on poddaným sluhom jeho šefa, ktorý sa veru ani neozre na obce! Tam je notár. A náš notár nedá sa pomýliť vo svojom remesle. Má svoj plat, ktorý mu my dávame ako pisarovi dediny. Môže si po pánsky vyžiť. To mu je však málo. Povýši si dôchodok dľa ľubovôle. Veď je sedliak dobrý. Platí za všetko, ako keby inej práce nemal. Nech mu pán notár daaké písomko vystaví, nech mu «végzés», «idézés» a iný úradný spis vysvetlí, už sedliak siahne do vaku a odmeňuje

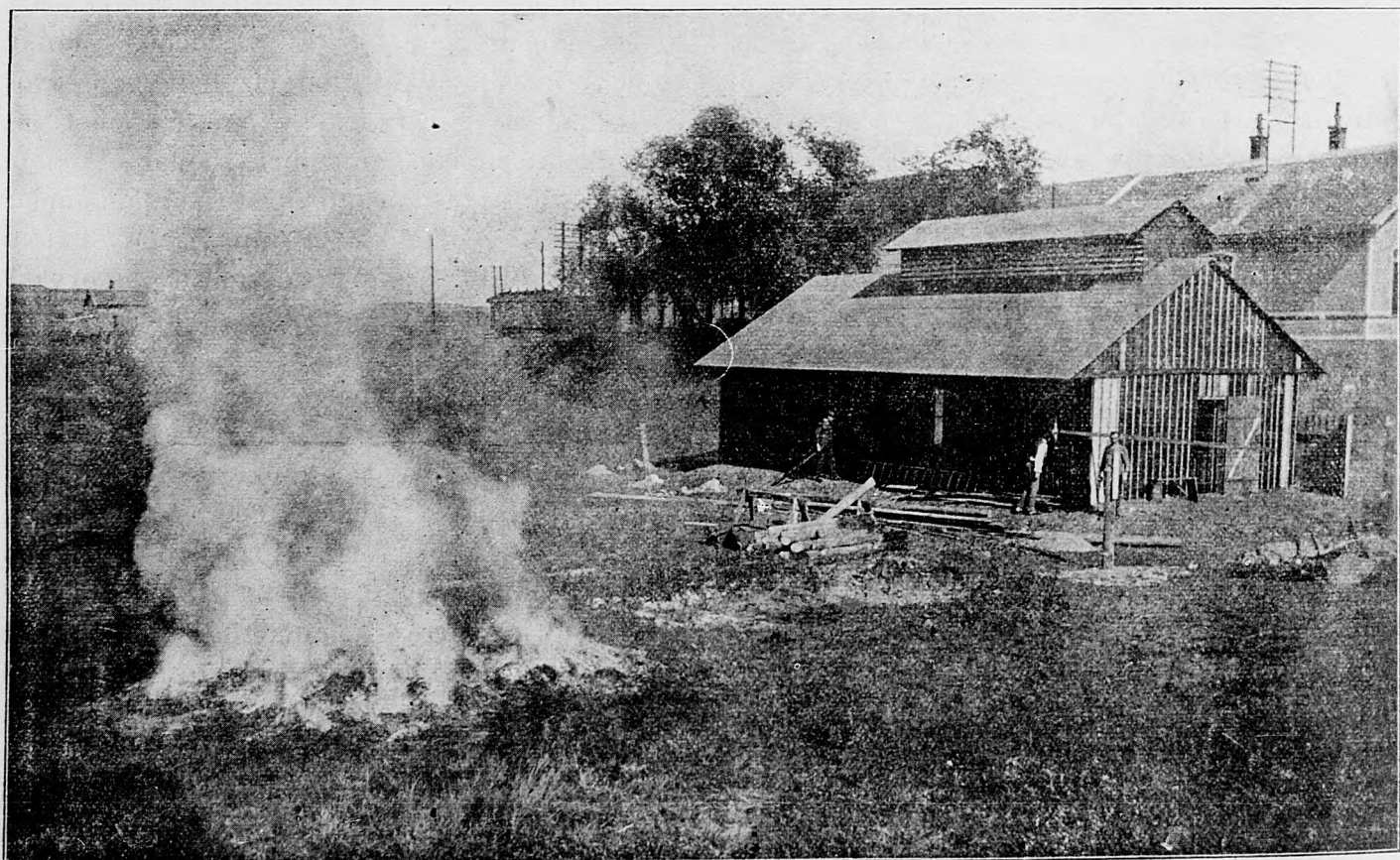
sa. Keď peňazi nemá, pán notár prijme aj kuru, kačku, za košík vajec a podobné dary.

Nuž ale náš notár je pánom veľkomožným. Ako taky nezdiara sa v práci, lež drží si pomocníka. Nie on ho platí, lež my, ačpráve keby notár bol usilovným, sám by stačil svoju prácu vykonať. Lenže kto do prez noci v kasíne a v krčme vysedáva, kto celé dni s flintou po chotáre chodí, kto rano o desiatej vstáva, ten veru potrebuje pomocníka. A náš notár je taký. Veď sediaci zaplatia jeho pánske pasie. Keď je náš notár taký pán, čerta on bude na dedine bývať. I vybudovali mu v meste dom na poschodie. Pre neho päť izieb, pre kanceláriu dve. Mimo toho bočné staviská. Budova stála 30.000 korún. Kto to zaplatí? My. Zdvihnú nám prítázky, aby pán notár bývať mohol v paláci. Dľa pravdy mal by sa sdržiavať medzi nami na dedine. Nie! Ališpán tak nariadil, aby v meste býval. Na dedine by sa vraj núdil. V meste potrebujú pána notára či v kasíne, či v kaviarni, či v dalárde... Čo by on býval medzi chrapúňmi. Takýto pán je náš notár. A že je neobmedzeným pánom vo svojom okrese, vidno i z toho, ako on so stránkami zachodí. K nemu nemôže človek bárskeď vstúpiť. Ide to tak ako u ministra pri výsluchu. Stránky stojia v čakálni. Pán notár po jednom predvoláva ich k sebe. On sedí v kresle, jeho pomocník pri stolíku. Predstúpi sedliak. Pokloní sa pokorne a zastane pri dverách. Pán notár ani sa len nepozre kto je dnu. Začne stránku vyslúchať. «Kto si? Pod ktorým číslom bývaš? Aký majetok máš? Na koho si hlasoval pri krajinských voľbách?» atď.

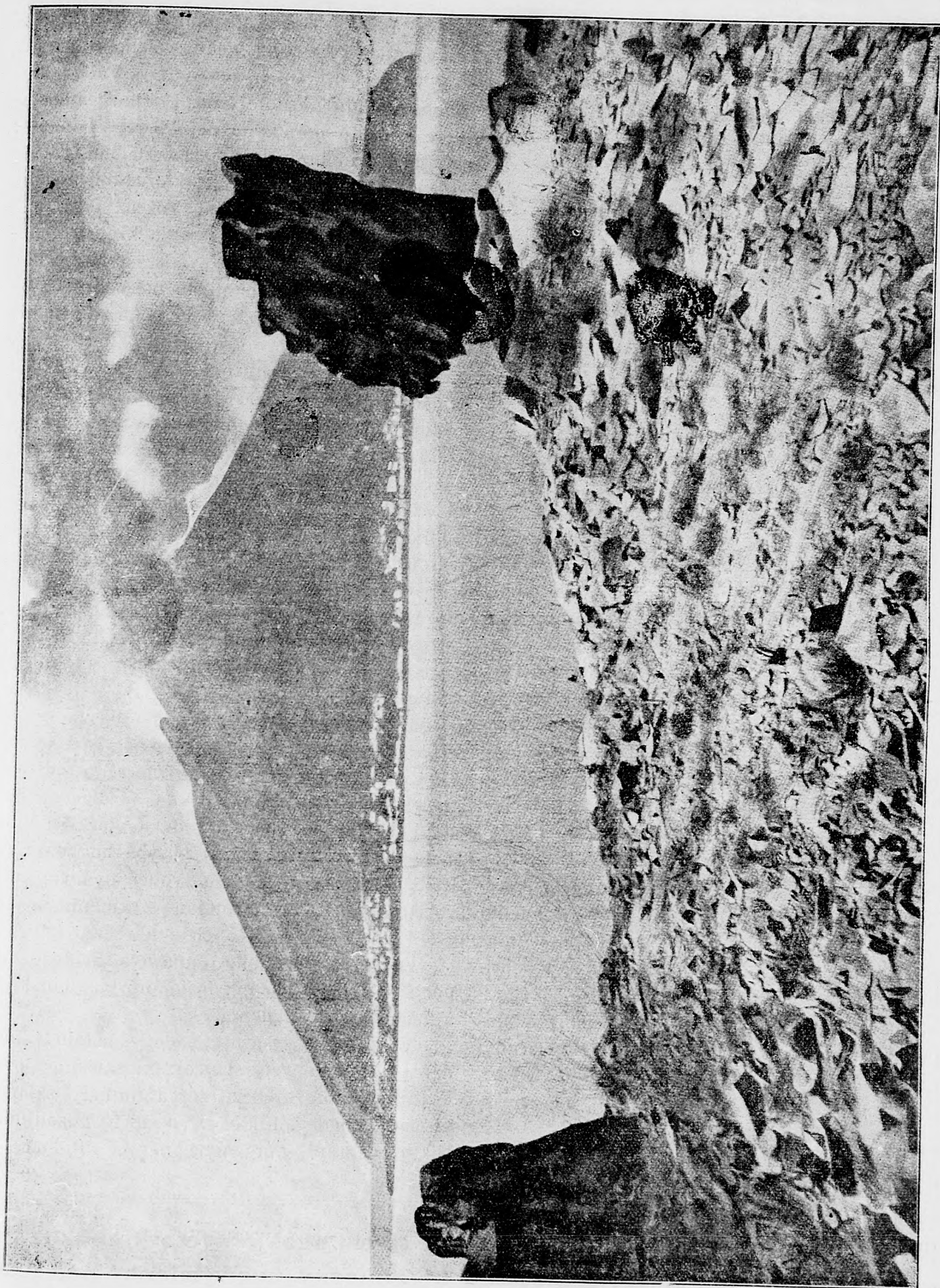
Sedliak nemôže volačo zamlčať, bo je nariadený v notárovej čiernej knihe. Keď notár skončí inkvizíciu, povie siránke: «Môžeš odísť.» A tak to ide až do konca. Notár nepíše nič, lež pomocník robí všetko. Nuž či to nenie po pánsky? Môže takýto pán na dedine bývať? Kto by sa kartoval s pánom slúžnym? Keď je ale ten náš notár ozaj veľkomožný pán, mal by predsa brániť naše záujmy. To však nerobí. Vždy a vo všetkom robí proti nám, z čoho my ohromnú škodu máme. Či pri porciach, či pri kontraktach, či pri polovkárskech licitáciach vždy len proti nám robí. Môžete si pomysleť, ako popisuje voličov a ako kortešuje!



Jedinká cesta z námorného mesta Kattaro do Četinia, hlavného mesta Černohorska.



V Novom Sade cez päť dní zadržajú cestujúcich zo Srbska a Rumunska a pália na cholery podozrivú ich batožinu.



Sopka Stromboli na severnom brehu ostrova Sicilie.

Či to nenie bič ludu? Tak treba s ludom zachodiť? A páni predsa to chcú, aby sedliak mlčal a koril sa pred nimi. Zabúdajú, že sedliak ich udržiava. Hej, smutne to u nás vyzera! Metlu na zlých notarov! *Občan.*

## Mesto Sofia po vojne.

Sofia hlavné mesto Bulharska po skončení druhej vojny za niekoľko dní tak vyzeraio, ako čo by bolo dejišťom novej vojny. Bezprestania dochodily nové a nové čaty vojska a na uliciach takmer nebolo iného vidieť, len vojska. Najprv dojazdilo koníctvo, za nim pechota a delostrelectvo v hustých radoch. Celý deň ozýval sa hrnot — trojo pármí volov fahaných — kanónov. Za nimi v nepreghadnom rade tiahly vozy trénoy. Hostince, krémy a kaviarne preplnené boly z bojišťa dochodiacimi vojakmi, ktorí od dlhého času postrádali pohodlie občianskeho života. Aj rôzne obchody preplnené boly vojakmi, ktorí len včul preobliekajú sa do civilu.

Na uliciach za každým krokom stretne sa s «čiasťočne» odzbrojenými vojakmi, ktorých hlavu kryje širáč, v ruke však držia zbraň. Ani rovnošatu celkom nezgodili zo seba. Na iných vidieť civilské rúcho, na hlave ale majú vojenskú čiapku. Skoro každý z nich je kvietim ozdobený. Jedon vojak druhého s týmto pozdravuje: «Žiješ?» Podajú si ruky, objímajú a bozkávajú sa.

Bulharský kráľ každoročne 2. augusta slávi jubileum svojho korunovania. Toho roku tento deň ku slávnostnému vitaniu sofijských domácich plukov chceli upotrebiť už aj z tej príčiny, aby v súkromnom obyvateľstve vzbudili veselú náladu. To sa ale len z čiastky podarilo. Bulhari nevedia zabudnúť porážky druhej vojny a perfídiu bývalých svojich spojencov. Vdovy a siroty ani vojenské parády nevyrušily z ich veľkého zármutku.

Blízo Sofie sdržujúce sa divízie vojska pred tým sviatkom najprv sa umyly, oholily a do poriadnej rovnošaty obliekly, Potom rúcho a zbraň ozdobili si kvietim. Kráľ Ferdinand, kráľevič a generál Dimitrieff šli vojsku v ústrety a vítali ho pred mestom. Kráľ pozdravil najprv Tošeffa. hlavného náčelnika sofijskej brigády,

potom prehovoril ku vojakom. Po skončení víťanky kráľ s generálmi viedol vojsko ku mostu, ktorý od dvoch kamenných lvcv na ňom stojacich, menujú mostom lvov. Pri moste postavili triumfálnu bránu, na nejž skvel sa nápis: «Vítajte slávni hrdinskí vojaci.» Tu mešťanosta Sofie držal reč k vojsku, na ktorú z povolenia kráľovho odpovedal generál Tošeff. Deputácia žien podala kráľovi krásnu kytku kvetín, generálom a plukovníkom ale vence z dubového listia, takto ozdobení tiahli do mesta pri zvukoch vojenskej hudby a rovno ku hlavnému chrámu. Kade len vojsko tiahlo, ľud stál v hustých radoch a volal na slávu kráľovi a jeho armáde. Z radov obecnstva mnohí hádzali kvetiny na vojakov a núkali kytky dôstojníkom.

Tajiť sa nedá, vojenská paráda neostala bez prajného účinku. Zronení Bulhari ožili a sa oduševnili. Aj to bolo volačo v ich zármutku. Čudné bolo, že vojaci s veselou a vyjasnenou tvárou stúpali, spievali vlastenecké piesne a nebolo vidieť na nich ukonalosť a žial. Dôstojníci s úsmevom pozdravovali svojich známych. Nezbývaly ale ani dojímavé výjavy. Tam jedna starenka prerazí sa prez dav ľudí a spiecha ku svojmu synovi, o ňomž nevedela či žije a či umrel. Obejme dávno nevidaného miláčka, vojsko kráča ďalej a starenka vedľa syna. Tam mladá žena vede malé dieťa a vykrične radostne, keď spatrí svojho manžela, na koni jazdiaceho dôstojníka. Ten sa nemôže zdržať, lež zdvihne dieťa do svojho náručia a obsype ho bozkami. Rodičia rozčulene hľadajú svojich synov medzi vojskom, Sú medzi nádejou a zúfaním: žijú ešte? Navrátili sa a či ich zabili?

V hlavnom chráme odbavovali slávnostné pobožnosti a Te Deum. Prítomný tam bol kráľ, ministri a sbor diplomatický.

V Sofii všetku svoju nádej skladajú v londýnskej porade veľvyslancov, dosavádne udalostí ale o tom svedčia, že sa Bulhari zklamú vo svojej nádeji. Nikto sa o nich nezaujima. Nikto nebráni oprávnené nároky Bulharska.

—ff.

**Krest'anský svetový názor je blahonosný bez výmienky pre každého.**

## Položenie na Balkáne.

Po uzavretí pokoja v Bukarešte, balkánski spojenci odzbrojili a ustálujú hranice podmáneného územia.

Medzi Srbskom a Černohorskom poľahne novej hranice vypuklo nedorozumenie. S Bulharskom Srbsko vyrovná sa v pokoji. Mnoho ťažkostí zapríčiňuje Grécko. Vyjednávania medzi Bulharskom a Tureckom posiaľ nevedly ku žiadnemu prajnému výsledku. Turecko silou chce si podržať Drinopol a nevšima si uzavretia londýnskej reunie, ktorá Drinopol prisúdila Bulharsku.

Zúrenie cholery v Rumunsku a zároveň po celom Balkáne najviac prispelo k odzbrojeniu balkánskych spojencov.

## Co zamýšľa mungovská vláda v jaseňi ?

Mungovská vláda program jej záhubného účinkovania mení ako kabáty. Celú kopu nových zákonných návrhov predostrel chcela v jaseňi, hneď v prvých zasadnutiach mungovských porád. Na prvom mieste mala stáť zákonná predloha o soštatnení verejnej administrácie. Mungovskí ministri včul ale už nahliadajú, že na soštatnenie stoličných a iných úradníkov prítomne neni peňazí. Štátne pokladnice sú docela prázdne. Najviacej výhľadov na soštatnenie majú len notári. Tí ale tiež len z tej príčiny, bo pri sostavovaní volebných menoslovov a pri samých volbách najviacej upotrebovať ich bude mungovská vláda. Soštatnení notári majú byť hlavni korteši mungovskej vlády. Ponevác mungovská vláda od peňazných ústavov, na prvom mieste od »Magyar Bank«-y nemôže viac milliony očakávať a bohatí židia pre panujúcu finančnú krízu, za barónstva a iné vyznačenia neni sú náklonní státisíce platí do mungovskej kassy, u mungovskej vlády nastal veľký «dalles». Prvou úlohou soštatnených notárov bude, len takých občanov zapisovať do volebného menoslova, o ktorých sú istí, že pri volbe krajinských vyslancov hlasovať budú na mungovského kandidáta. Občanov volebného práva pozbavovať je pravé zbojstvo. Ktorý staťtočný notár dá sa na také hnusné remeslo ?

## 39 mungovských junákov.

Sprisahalo sa 39 mladých mungov, že obráni česť Tiszu a v Lukács-Désyho pravote výrokem kráľovského súdu zašpinenej celej mungovskej strany. O mungovskej strane pred súdom bolo dokázané, že celá mungovská väčšina sohnatá je za ukradené peniaze. Každý za tieto peniaze zadovážený mandát je teda ukradený a o každom mungovi ktorý sa honosí s takýmto mandátom, so všetkým právom môže sa povedať, že je zbojník. O Tiszovi zas vyšlo na svetlo, že v Lukács-Désyho pravote, bárs ho nikto nevolal, nielen že natisnul sa za svedka, lež ešte aj druhých poučoval, ako majú pred súdom vypovedať; druhých teda vábil ku krivoprisahe.

Pre toto opozícia strojí sa milého ministerpredsedu postaviť pred súd, aby natisnutého diktátora krajiny naučili tomu, čo to znamená, svedkov ku krivoprisahe vábiť. 39-tí za ukradené peniaze vyvolení mungovski junáci sprisahali sa teda, že obránia česť mungovskej strany a Tiszu a po jednom, teda jedon za druhým oflinkovať, palicovať budú každého opozičiara, ktorý sa opováži napádať mungovskú stranu a Tiszu. Veľké šťastie je, že tejto vyhrážky nikto sa nezlakol z opozície. Každý rozumný človek ale z tohoto najnovšieho hrdinstva mungov len o tom sa presvedčil, že tá mungovská a Tiszová počestnosť ozaj na slabých nohách stojí, keď ju ináč obrániť nemožno ako s oflinkami a palicami. Tí 39-ti zmužili mungovskí junáci ale nech nezabívajú na to, že nikto nesmie na slnce, kto má kus masla na hlave; že ku oflinkovaniu vždy dvaja sú potrební; že každá palica má dva konce a konečne že oflinkami a palicami bránia sa len oslopaní kočiši a zochári.

**Bratia Katolíci ! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Kresťan». «Kresťan» už cez XX. dvadsať rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov. Presvedčeny kresťan číta a predpláca len «Kresťana».**

### Darmo sa šuhajko...

Darmo sa šuhajko,                      Hovoriš sťa šlajfiar,  
darmo ku nám vláčiš:                čo nožnice brúsi,  
Nebudem ja tvojou —                a tak spievaš, ako  
ty sa mi nepáčiš.                      keď gagocú husi.

Lebo sotva si bol                      Nechcem ja šuhaja,  
rok na vojenčine,                      čo inakšie vraví;  
už len haňbu robíš                      žebych tvojou bola,  
krásnej domovine.                      to si vypušt z hlavy.

Pôjdm ja za Janka  
na budúcu jaseň.  
bo ten nemá milšej  
nad materskú pieseň.

*N. Vollay.*

## B E S E D N I C A.

### Turci idú...

Poveš' z tureckých časov.

Horvátsky napísal *rev. Karol Ferkič*, kat. farár. — Volne  
poslovenčil *rev. Jan Králiček*, S. J.

VIII.

#### V tureckom zajatí.

Štvrť hodiny od tohoto mlyna proti Juhu stál kaštieľ s kaplnkou. Patrilo ku fare križovčianskej. Roku 1530 čiastku kaštieľa zručali Turci, len jedna väža a kaplnka ostaly celé. I to bolo všetko opustené, okrem že v kaplnke kedy-vtedy slúžili sv. omšu. Sem doniesli Helenu, sem dovliekli i Štefka na koni. Helenu, ktorá bola ešte vždy bez seba, zatvoril Štumberg do kaplnky. Potom rozkázal Turkom, aby ju dobre ztráždili i odevávali k tureckému vojsku. Bál sa, že Hasán zaostal pre víchor. To by mu všetko prekrížilo.

Štumberg už nebol v kaštieli, keď Rustan beg Štefka doviedol. To bolo begovi po vôli, bo Štumberg bol rozkázal, aby mládenca zabili, on si ale myslel, že ho radšej predá v Turecku. Rustan preto chcel skryť Štefka. I našiel pre neho vhodné miesto — chodbu medzi vežou a kaplnkou. Dvere od kaplnky byly silne zatarasené.

Obloka na chodbe nebolo, len do susednej izby lež i ten bol doskami zabitý.

— Odtiaľto neuteče — povedal beg Rustan, hodiač Štefka na zem. — Obloka niet, dvere kaplnky sú zatarasené a v susednej izbe bude ztráž. A kde mu je sestra? — pýtal sa Turka, ktorý mu svietil.

— Nemecký ju zamkol do kaplnky a kľúč vzal sebou. Desiatich našich postavil okolo kaplnky aby mu neutekla — odpovedal tázaný.

— Čo? Ešte mu ju i strážif? Či nás už dost nemanučil v tento hnusný čas? Ale to dievča musí predsa len dačo hodné byť. Na Mohameda, budem hľadať, aby

som mu ju odňal — za ňu mohol by som ešte viac utrziť.

— Pravdu máš, beg. Nenávidím toho Nemca, jako každého džaura (psa kresťanského). Najviac ma jeduje že nás vopchal do tohoto švábskeho (nemeckého) odevu. Nuž ale keď tak che náš slávny baša, musíme to trpeť.

Keď Štefka hodili na zem, úder priviedol ho k sebe, i otvoril oči. Turci to ale nespozorovali, bo sa k nemu chrptom obrátili a tak on všetko počul, čo hovorili medzi sebou a pri ich svetle poznal i kde je.

Turci odošli. Nastala tma. Štefko vstal potichúčky, Nohy mal slobodné, ruky ale sviazané.

— Bože môj, Bože môj, čože sa to s nami stalo? vzdychal horko. — Dobrého otca nám zabili, sestra je v rukách prekliatych pohanov. Ale že chudera tuná je v kaplnke, povedal Turek. Bože môj, Bože môj pomôž nám!

Sviazanýma rukami ochmatával stenu kaplnky. Veď dobre znal každý kútik v opustenom kaštieli. Tu sa hrával za detinstva obyčajne «skryvanku». I nachmatal dvere kaplnky. Pritiskol ucho na zátvoru. Dvere z tejto strany byly pevne zatarasené. Vonku vždy zúrilo strašný víchor. Od siného hrmenia ničeho nebolo čut. Predsa ale jakoby bol začul vzdychanie a plač.

— Ona je to — zaplakal ubohý Štefko. — Ona je to, chudera moja sestra. Bože dobrý, všemohúci, ukáž mi cestu, jako ju vyslobodíš. Ja rád umrem Tebe k vôli, len daj, aby som dajako oslobodil sestru od strašnej haňby, ktorá jej hrozí...

V tom jeho modlitbu pretrhol koňský dupot, krik, tresk, preklianie. Štefko počúval. Čože je to?

Zo susednej izby čul silné kroky a hlasné reči.

— Prekliaty čas — klial ktosi — či ti to sám parom pošepnul, aby sme sa túto noc tak sem-tam vláčili. Veď bych radšej päť dní stál v bitke, v ohni, ako s vojskom chodiť po takýchto cestách. Ledva sme živí sem došli, ešte i kanóny musel som pol hodiny odtiaľ zanechať a s nimi stráž i jazdcov. Keby tí horvátski naničhodníci trochu rozumu mali v hlave a napadli nás takto umučených, veru by zle bolo s nami. Nuž ale tak sa ich nebojím.

— Ale povedz už, koľko je vojakov v Križovciach, či si ich mnoho vyvábil z pevnosti?

— Áno, jasný bašo — odpovedal druhý hlas, v ktorom Štefko zaraz poznal hlas Štumbergov. Bolo ich dosiaľ 600, medzi nimi 200 nemeckých streľcov a 100 panských vojakov, smelých chlapov. Ale o pol hodiny nebude ich tam ani už len asi 200. Štyristo ich už hádam odchodí proti Záhrebu. Poslal som svojho človeka s listom, ako by od generála Auersperga, nech zaraz pošle 400 vojakov, aby so záhrebským vojskom pri Bisagu spojili sa proti vám Turkom. A aknáhle tito odejdú, ja vás vovediem z východnej strany pri polnočných vrátach, kde je pevnosť najslabšia. Možno už o chvíľku pride zvesť a o hodinu nato pôjdeme na Križovce.

— Hádam ti primnoho dôverujem, Nemče — po-

vedal prvý — a či si ty istý, že v Krížovciach nevedia že som blízko, aby nás oni sami nenapadli tak neočakávane, jako ich my chceme napadnúť? Možno že majú tajné ztráže, ktoré im každý náš krok dajú na vedomie? To je im ľahšie v svojej zemi ako nám. Mohli by nám dobre zasoliť. Čo povieš na to?

— Neboj sa, vysoký baša — odpovedal Štumberg. Na to všetko som myslel. Podžupan skutočne rozposlal niekoľko vyzvedačov, aby do samého Vrbovca vyhľadávali kade ide tvoje vojsko, moji ľudia ich ale pozabíjali. Istý som, že v Krížovciach nikto nevie, že si tak blízko. Všetko sa nám teda podarí...

Oba shovárajúci sa potom odošli.

## CHYRNIK.

**Z arcibiskupstva ostrihomského.** Najdôstojnejší pán knieža-primas, arcibiskup ostrihomský, skut. vnút. tajný radca dr. Ján *Csernoch* sviatosť birmovania udeľuje v stolici novohradskej a 6. septembra dorazil do Balassagyarmatu, kde vrchnosti stolice a verejnej správy na čele prepočetného obecnstva prijali ho zriedkavou slávnosťou.

**Pamiatka kráľovnej Alžbety.** Dňa 10. septembra bolo tomu 15 rokov, čo blahej pamäti naša kráľovna Alžbeta v Genfe zomrela. Z tejto príležitosti 10. septembra ráno o 9. hodine vo sv.-štedfanskom kostole kráľovskej paloty bola smútočná sv. omša, na ktorej boli prítomní: darabantná telesná stráž a osobníctvo nádvornického úradu a kapitanátu hradu. Predpoludním o 10. hodine v Matiašovskom korunovačnom chráme odbavované boli úradné smútočné služby Božie, na ktorých súčasťnilý sa: členovia vlády, deputácie obidvoch snemovní a náčelníci občianskych a vojenských vrchností.

**Chýry z biskupstva košického.** Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie v VIII. tohoročnom obežníku svojom cirkevnom s výrazom úprimného žiaľu uverejňuje odumretie Jána Ignácz, vicedekana a farára obce Buzita a na uprázdnenú faru vypisuje súbeh. V tomže obežníku osvietený pán biskup duchovenstvu a veriacim na vedomie dáva svätého otca pápeža nariadenie, dľa ktorého plnomocné odpustky spojené s pozdravením: «Pochválen Pán Ježiš Kristus» platné sú aj vtedy, keď tomuto pozdraveniu dodá sa aj meno Panny Marie. — Učiteľom v erárskych ľudových školách účinkujúcim, konečne na vedomie dáva osvietený pán biskup, že doplnok ich platov žiadať majú nie od ministerstva výučby, lež od ministerstva orby alebo financií. Štefan Hartsár, pápežský komorník a biskupský sekretár vymenovaný je za kanonika košického. Toto zaslužené vyznačenie úprimnú radosť spôsobilo vo všetkých cirkevných kruhoch košického biskupstva. Na miesto Jána Frisnyák, ktorý za administrátora poslaný je do obce Felsővadász, za správcu tunajšej Katolíckej ľudovej Jednoty osvietený pán biskup vymenoval kate-

chétu Jána Lacza. Ako kapláni prelození sú: Imrich Urbán z Alsómislye do Sátoraljauhely, Julius Salamon zo Szinye do Alsómislye, Jozef Hvaszta z Homonny do Szerencsu, Imrich Jeczuska z Nagysárosa do Homonny, Ján Juszkó z Košíc do Füzérradvány, Viktor Bialko, Jozef Szomsó zo Szerencsa do Košíc, Anton Dujszik zo Zemplénavásárhelya do Parnó a diakon Barna Szabó ako katechéta do Zemplénavásárhelyu.

**Z biskupstva baňskobystrického.** Jozef Szepessy, najstarší kňaz baňskobystrického biskupstva 8. júna vstúpil do 100-ho roku života svojho. Narodil sa v Kremnici. Farárom bol v Kapronci a Trubine, roku 1872. stal sa arcidekanom tekovským a roku 1903. utiahol sa na odpočinok, Kráľ vyznačil ho teraz s III. triedou rádu železnej koruny.

**Chýry zo Šáriša.** *Prešov:* Adalbert Zaborovszky tunajší praepošt a mestský farár, od krajinského výboru udržiavania umeleckých starožitností, 28. augusta dostal upovedomenie, že v záležitosti opravenia tunajšieho farského kostola najbližšie vyslaní sem budú patiční odborníci. Baltazar Semsey, župan šárišskej stolice ohľadom na jeho vysoký vek zamýšľa vzdať sa županskej hodnosti. — Anton Papp grécko-katolícky biskup munkáčsky 14. septembra vysvätil gr.-katolíckych bohoslovcov tunajšieho grécko-katolíckeho biskupstva. Nový zákon proti tulákom alebo ako ich vôbec menujú vandrovým, ktorí sa preto túlajú, bo sa im tiazí robiť, prísne prevádzajú po celej stolici. Kdekoľvek sdrapia tuláka bez práce a zamestnania, dľa zákona o tulákoch musia ho do areštu hodiť a odsupovať. — Aladár Banó pre domoveň slepých daroval 5. korún. — *Trocsán:* Tihamér Kohányi tunajší rodák, ktorý pred viacej rokami opustil svoje rodisko, 10. marca zomrel v Clevelande v Amerike. Rodina mrtvolu zomleho do domoviny dala dovziť a 6. septembra za prítomnosti početnej intelligencie a mnohých duchovných pochoval ju praepošt a prešovský mestský farár Adalbert Zaborovszky. — *Tarczadobó:* Hrozný víchor znovu zúril tu 26. augusta. Hrom uderil do kopy sena, podpálil ju a v obci Hosszúrét zabil jedného cigána. — *Finta:* Na tunajšiu uprázdnenú r. k. učiteľskú stanicu osvietený pán biskup vymenoval Margitu Kucsma.

**Chýry zo Spiša.** Novovesský výbor povodňou stihnutým odhlasoval podporu 100 korún. V Novej Vsi otvorili katolícky ženský obchodný naukobeh. — V Lubici besný pes pohryzol deväťročnú Adelu Kovách. Psa pošfastilo sa zaraz zastreliť. Dievočku odviezli do budapešťanského Pasteurovho ústavu. — V Podolinci katolícku ľudovú školu opraviť a zväčšiť majú s útratami 39.492 korún. — V Podspáde zastrelil sa financ Ján Gladiš. — Z úrokov záklaniny grófa Antona Čákyho dostali Jozef Pura a Boriška Ithronc 500, Ondrej Miščiško a Anna Suhy tiež 500 korún. — Lesnícky r. k. učiteľ Ludvik Kozák 3. septembra večnú vernosť slúbil slečne Janke Huska, sestre lesníckeho farára Vendelina Huska. Sobášil ich hanušovský dekan Peter Krávec. — V Jagloveciach za učiteľa vyvolili Adorjana Petáka. —

Minister výučby a náboženstva Tatranskému Muzeumu vo Felkej dal 500, Spišskému muzeumu v Levoči 800 a Karpatskému muzeumu v Popráde 300 koron štátnej podpory. — V Lubici 29. augusta na povale obesil sa šuster Karol Schneider.

**Nočná pastorácia v New-Yorku.** Kňaz Evers pred 14 rokami zaviedol tú obyčaj, aby pre tých robotníkov, ktorí včas ráno idú do roboty, o jednej a o druhej v noci slúžili sv. omšu tým cieľom, aby robotníci vtedy odbaviť mohli svoje náboženské povinnosti a pobožnosti. Americké noviny s krásnymi slovami chvália účinkovanie Eversové. Dobrosrdečný kňaz pod menom «nočný kňaz» účastný je veľkej popularity zo stránky robotníctva.

**Srbský patriarcha zmizol.** Lucian *Bogdanovič* patriarcha srbskej pravoslávnej cirkvi v Uhorsku, za niekoľko týždňov sdržoval sa v Karlových Varoch a prosriedkom augusta samotný, bez sprievodu odcestoval do Gasteinu. Tu 1. septembra opustil hospodu, v ktorej býval a zmizol. K nalezniu zmizlého vyslané pomocné expedície len 6. septembra prišli na stopu, že zmizlý patriarcha zahynul v rozvodnenom potoku Ache.

**Cholera.** Zo správ o cholere možno ustáliť, že nebezpečná nákaza sa viac len skrýva a hromadné onemocnenia dosiaľ udaly sa len v stolici beregskej. Novšie v Debrecíne jeden a v Nyiregyházi tiež jeden človek onemocnel za príznakov cholery, úradne ale ešte neustálili, či patriční majú skutočne cholery. Vrečnosti napriek tomu aj tam porobily najprísnejšie ochranné poriadky. V stolici temešskej cholera už prestala a v Horvátsku sa tiež prestáva šíriť. Oproti tomu v Rumunsku a v Srbsku, odkiaľ cholery aj do Uhorska privliekli, nebezpečná nákaza sa v obrovskej miere šíri.

**Zlaczela tehla.** Medzi mnohé ťažké následky peňaznej krízy patrí i to, že toho roku málo stavajú. A keď sa málo stavia, zlaczela tehla. Tehelne v Budapešti a v okolí v prvej polovici r. 1913. predaly len 40 millionov kusov tehly a obyčajne dorábajú v prvej polovici roku okolo 450 millionov kusov. Na druhý polrok majú tiež tak málo objednávok, že do konca roka dosiahnu sotva 100 millionov. Takého zlého času pre tehelne vraj dávno nebolo. Budapešťanské tehelne ešte v lani predávaly 1000 kusov tehliel po 40—42 korún. toho roku dávajú vďačne i po 30 korún. Áno, jedna z nich pred niekoľko dňami poldruha milliona kusov na gymnáziálnu budovu v Mezökövesde predala po 28 korún, do vagónov uloženú na stanici v Kamenolome. Z takej ceny v budapešťanskej tehelni neprinavrátia sa vraj ani výrobné trovy.

**Štrajk žien.** V americkom štáte Wisconsin všetky ženy, ktorým nechceli dať miesta a hlasu vo volenom výbore robotníkov, uzavrely, že nebudú ani varíť, ani prať, ani iné práce domácnosti vybavovať dotiaľ, kým im nedajú hlasovacieho práva.

**Zmarený útek.** Ján Pálinkás, ktorý v Budíne bol ozbíjal poštu, od niekoľko mesiacov sedí v trestnici v Leopoldove. Nedávno malou pilkou prepíľil železné

mrežky svojej cely, cez tesnú dieru prepchal sa von a chcel si obliecť prichystanú uniformu úradníka trestnice, lenže ho prichytili. Pálinkás ku úteku mal prichystaný aj jedon asi 50 metrov dlhý povraz. Prefikovaný vazeň uniformu ukradol z krajčírskych dielne a čakov posliepal si z bieleho papiera. Pálinkás sa už sedemkrát pokúsil ujsť z trestnice, ale mu útek vždy zmarili bo ho veľmi prísne strážia. Teraz ho ťažko okuvaného zavreli do osobitej cely.

#### Nová Ves (Spiš).

Pochválen Pán Ježiš Kristus! Ctený pán Redaktor! Prosím o laskavé uverejnenie mojho dopisu v našom «Krestane».

Niet pochyby, že oheň je veľmi vážnym asnáď najvážnejším základným činiteľom a napomáhateľom ľudskej kultúry a sotva sa viem vmysleť do toho veku, keď pračlovek ešte nepoznal požehnaný účinok tohoto daru nebeského. Ale aj to je isté, že táto prírodná sila medzi istými cieľuprimeranými okolnosťami ako je mohutným činiteľom nášho napredovania, tak práve v svojej bezúzdnej zúrivosti je aj vzteklým nepriateľom krásnych a užitočných diel ľudskej ruky a ľudského vývinu. Veď pred čím najviac strachovať sa musí chudobný zarovnak ako bohatý, okrem povodne, je oheň, ktorý v okamžení zapríčiňuje najväčšie škody a biedy. Tisíc a tisíc ľudí následkom požiaru oplakáva ovocia svojej sporivosti a milliony obnáša ročne tá škoda, ktorú táto živelná nehoda spôsobí v majetkoch. Ľudia usilovali sa síce brániť proti tomuto nebezpečenstvu, následkom nedostatočnosti prostriedkov a sodpovedných spôsobov však nedosiahli žiadnych úspechov. Obrat k lepšiemu v tomto obore badať len od toho času, ako smelí mužovia začali sa cieľuprimerane organizovať k jednomyselnej obrannej práci. Tak zvlášte v Nemecku povstaly ohňohasičké spolky a v sedemdesiatych rokoch minulého stoloetia agitovaním grófa Edmunda Széchenyiho podobne začali utvoroť aj v Uhorsku. Tak povstal dobrovolný ohňohasičský spolok aj v Novej Vsi.

Niet vznešenejšieho povolania ako aj s nebezpečenstvom svojho vlastného života chrániť život a majetok spolubližných. A túto vznešenú prácu k všeobecnému dobrému aj novovesský dobrovolný ohňohasičský spolok prevádza už úplných 40 rokov. Založený bol v prítomnosti 93 údov 13. júla roku 1873. a toho-ročného 20. augusta slávil s cvičením spojené 40-ročné jubileum svojho jestvovania. Za tých 40 rokov mal spolok príjmov 120.542 korún a výdavkov 108.496 korún, zvyšok obnáša teraz 2046 korún. Rezervný fond má teraz 1491 korún a pomocná základina 7940 korún. Novovesski ohňohasiči za ten čas pochvalne súčastňovali sa pri 90 mestských a 67 vidieckych požiaroch. Z mestských požiarov najväčšie byly: dňa 2. apríla roku 1874., keď zhorel kostol, dom chudobných v levočskej ulici a moc stodôl v nižnej čiasťke mesta;

31. augusta 1889. zúril ešte väčší oheň, vtedy požiaru v obeť padlo 33 domov a 22 pobočných stavísk. Z príležitosti jubileuma 34 ohňohasičia vyznačení boli so záslužným odznakom.

*Mešťan.*

## A N E K D O T Y.

### Dobrá zábava.

— No, Janko, ako si sa zabával na hostine vo Veselom? — spýta sa otec syna.

— Veľmi dobre, otecko — chválil sa šuhaj. — Celá dedina sa musela shrknúť, len tak ma vedeli vyhodiť z krčmy.

### Dôkaz.

Deva: Palko, ty ma už nemiluješ?

Mladík: Horký nie! Aj včera zjedol som tie pagáčky, ktoré si mi ty dala a tie, ktoré mi Marka dala, som odhodil.

### Nežné srdce.

— Počuješ, Miško, prečo vyzerá tvoja majstrová vždy tak, ako keby plakala?

— Hja, má veľmi nežné srdce. Keď mi vylepi zaucho, hneď obanuje a oči sa jej zalejú slzami; takto potom od rana do večera ustavične plače.

### Nenapraviteľný.

Stará matka: Keď si takýto zlý, vždy veľmi zamrútiš svoju starú mamičku a od toho tvoja stará mamička ochorie, zomre a príde pre ňu čierny koč.

Malý Milko: Stará mama, či si ja budem môcť sadnúť ku kočišovi?

## Odkazy redakcie.

O. H. N. Nemáte príčiny pachoriť sa s tou vašou dôverou, ktorú ste takým hlúpym figlom jednohlasne vyslovili Tiszovi a mungovskej vláde. Celý vzdelaný svet vie, akú cenu má dôvera nitrianskych švihákov! Keby aj Tisza bol vážneho smýšľania človek, pre tú jednohlasne vyslovenú mu dôveru mal by dať pred súd postaviť celý stoličný výbor nitriansky. — O. B. B. Knižka koštuje 70 hal.

## Vyzvanie k predplateniu.

### Predplatná cena :

na celý rok ... 4 koruny,

na pol roka ... 2 koruny,

na štvrt roka ... 1 koruna.

Do Pruska : na celý rok 6 korún.

Do Ameriky : Na celý rok 8 korún.

Administrácia Kresťana.

## Obchodná týždenná zpráva.

V Budapešti, 9. septembra.

Úradne značené ceny za 100 kilogrammov.

Pšenica tiská, nová	kor.	22.20—23.40
„ stolnobelohradská,	„	22.00—23.20
„ peštianska,	„	22.00—23.15
„ banátska,	„	22.00—23.10
Raž prvotriedna	„	17.25—17.45
„ druhotriedna	„	—
Jačmeň prvotriedny	„	16.40—16.80
Ovos prvotriedny	„	18.70—18.90
„ druhotriedny	„	17.00—17.50
Otruby drobné	„	10.00—10.20
„ hrubé	„	12.00—12.20
Kukurica	„	15.30—15.60
Rasca (kmín)	„	78.00—81.00
Konopné semä	„	26.00—26.50
Proso	„	—
Datelinové semä červená datelina	„	100.00—200.00
„ lucerna	„	90.00—130.00

### Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	18.20	17.90	17.60	17.30	17.00	16.60	16.30
č.		7	7½	8			
K.		14.80	13.80	7.80			

Za 50 kilogrammov i s vrecom.

### Strova :

Šošovica čistá	kor.	32.00—56.00
Hrach lúpaný	„	29.00—56.00
Hrach nelúpaný, čistý	„	30.00—32.00
Mak	„	72.00—75.00
Fazula strakavá	„	18.00—20.00
Fazula veľká biela	„	23.50—24.50
Zemiaky (hornouhorské) biele	„	4.10—4.20
Zemiaky (hornouhorské) ruzové	kor.	5.00—6.20
„ žlté	„	9.00—12.00

Za 100 kilogrammov.

### Mäsité články :

Sviňská masť budapeštianska	kor.	149.00—150.00
Slanina mestská 4-kusová	„	128.00—129.00
„ 3-kusová	„	126.00—127.00

### Koloniálny tovar :

Petrolej fumánsky, krištálový	kor.	43.00—46.00
„ White-Star (***)	„	38.00—40.00
Cukor v klobúkoch	„	80.50—81.00
„ kockový	„	82.50—83.00
Spiritus denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill	„	56.00—57.00

### Čistá, pôvodná umno-penová fajka

so zárukou, s pokrívkou z čínskeho striebra (23. č.) cena 3.50 kor. K objednávaniu s poštovou dobierkou: v budapešťanskej osade veľkého obchodného domu

**Jána Konráda** BUDAPEŠT, 280., Rákóczi-ut 8. A. U.



### Veľký výber fajiek

Každého druhu dopisovanie a objednanie z uhorska upravíť treba vylučne na vysúadanú adresu.

S odvolávaním sa na tieto novinky na žiadosť každý dostane môj hlavný ceník s 5000 vyobrazeniami.

### Friedrich Karol Hagenauer

kostolnych obrazov maliar na skle.

Budapest, VIII., Gólya-u. 44. sz.

Stará spoľahlivá katolícka firma! — Ochotne posluží s cennými rozvrhmi!

### DOSTIŽNÝ BUDÍČEK

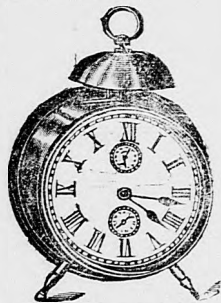
4770 číslo. Chodí v každom postavení v zátvore z nikla alebo z červenej mosadze s olovým zvonkom pevného čistého hlasu cena K 3.90.

4776 číslo. S duplovaným zvonkom veľmi povného čistého hlasu s presným c odením cena K 5.40.

4774 č. vyobrazenia «Perfection» hodiny Junghaus dorob, v zátvore z nikla alebo z mosadze s peknu duplovanou hlasnou zvukohrou 20 1/4 centim. výšky cena K 7.—

Hlavný ceník s 5000 vyobrazeniami. Objednať možno v osade vývozného domu

**Alexandra Takács** BUDAPEŠT 280., Rákóczi-ut 8. A. U.



### PRVEJ JAKOSTI SOLINGENSKÁ BRITVA

Kuvaná z najlep. anglickej striebornej ocele, rukou brúsená, na vlas fajne vyostaná, hred k upotrebeniu.

- 1611. číslo s čiernou lesklou rúčkou ..... K 1.30
- 1612. " " " " so širokým nožom " " 2.—
- 1616. s bielou rúčkou s nožom z kanónovej ocele " " 3.20
- 1616 s čiernou rúčkou s anglickým nožom " " 3.50

K objednávaniu v budapešťanskej vývoznjej osade  
**JÁNA KONRÁDA** B. DAPEŠT, 280., Rákóczi-ut 8. A. U.

Pri objednávkach na naše ohlasy, prosíme odvolávať sa vždy na náš časopis.

Oznamy prijíma administracia

## KREŠTAN

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

### Lacné česke perie!



5 kilo nové tmavé driapané 9.60 K, lepšie 12 korun. Biele mäkké, jak páper 18 K, 24 K. Biele ako snah mäkké jak páper, drapané 30, 36, 42 K. — **Metove postele.** A červeného cinovatu 1 dobre naplnená perina aa'ebno 1 zpodná perina 130 cm. dlhá 116 cm. široká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 2 metre dlhá, 140 cm., široká K 13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška 30 cm. dlhá 58 cm. široká K 3.—, 3.50, 4.—, 90 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho shotovujeme vo veľkosti dla vole. Trojdielovú srstennú matrac na jednu postel K 27.— lepšej jakovosti K 33. Zasielky vyše 10 korun franko s poštovou dobierkou. Výmena a navratenie dovoluje sa pri náhrade porta. **Benedikt Sachse, Lobes 134.** pri Pilsen (Čechy).

Hľadá sa predavac. Do veselenského potravného a gazdovského samostatného spolku hľadáme poctivého sklepníka (predávača) začiatočný plat mesačne 66 kor. 66 fill. zistého osolu 10% renumeracia, 20% ztratu z nápojov. Dľa zásluhy povýšenie platu. Pekné bývanie z 2 izieb kuchyne a komory. Hľásiť sa môžu bývalí nediplomovaní učítelia, organistovia, alebo ku kupectvu náchylní remeselníci. Prozbu treba zapatriť s vysvedčením že uchádzajúci sa je nábožný katolík a tichého držania občan. Správa potravného spolku.

### Najlepší český prameň k objednaní.

lacné perie na pos

1 kg. dobré drápané 2 K, lepšie 2 koruny 40 hal.; prima polbiele 2 koruny 80 halierov; biele 4 K, biele páperové 5 K 10 h.; 1 kg veľmi fajne, ako snah biele, drápané 6 K 40 h., 8 K.; 1 kg. paperie, sivé 6 K, 7 K; biele fajnové 10 K; naj-fajnejšie paperie z prs 12 K, Pri oblednani 5 kg. franko.

### Hotové postele

z hustej tkniny červeného, modrého, bieleho alebo žltého nankingu, 1 perina. 180 cm. dlhá 120 cm široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 60 cm široký naplnený novým, sivým, veľmi trvácim mäkým perím 16 K; polpapie 20 K; paperie 24 K; jednotlivé periny 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; podhlavky 3 K, 3 K 50 h., 4 K. Periny 200 cm. dlhé 140 cm. široké 12 K, 14.70 K, 17.80 K, 21 K. podhlavky 90 cm. dlhé 70 cm. široké 4.50 K, 5 K, 5.20 K, 5.70 Spodné periny z pevného vrážkovaného grádlu 180 cm. dlhé, 116 cm. široké 12.80, 14.80 K. Vývez s postovou dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovolené. Za nezopovedné návrat peňazi obšírny ceník zdarma a franko.

**S. Benisch v Deschenitz č. 826., (Čechy.)**

### Rušeň!

!! S 18 prvými vyznaceniami !!

## Ludvik Kállai motor dielna

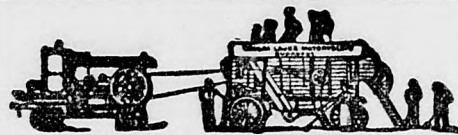
Budapest, VI. ker., Gyár-utca 28. szám.

Odporúča najvreljej Ludvika Kállai

elektrické benzinlokomobil stroje ku mlaťbe

s dvojím vystrojením ku čisteniu.

Uplná záruka za výborné mlátenie.



!!! Jedina novota !!!

Najjednoduchjší a najdokonalejší mlaťebny stroj prítomnosti

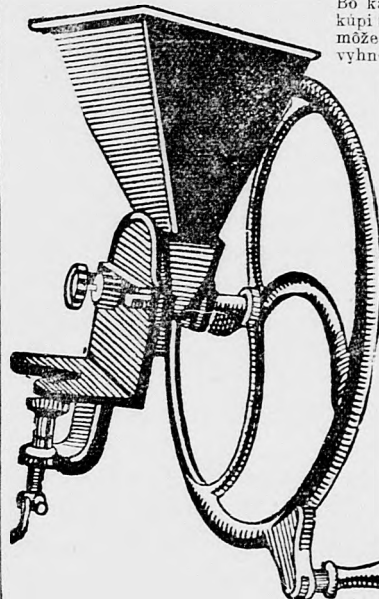
Bez strojníka lahko k vedeniu bar ktorým gazdom aj medzi domami slamou krytými.

Osobytná trieda pre stroje poľného hospodárstva ako: parostroje, mlyny, rajtare, stroje k mláteniu a ku siatiu atd.

**Ludvika Kállai**, ktoré sa v našej vlast najlepšie podarili. Cenník s obrazmi na žiadosť zdarma a franko.

### Rušeň!

## Netreba viac ísť do mlyna!



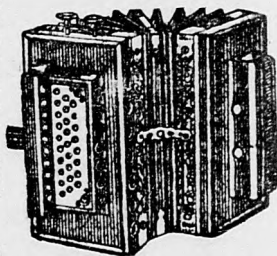
Bo každý hospodár, ktorý si kúpi tento stroj, vtedy a toľko môže mlieť, koľko potrebuje, vyhne tomu, že by toto melivo bolo horké a mlynárovi tiež nič nemusí platiť, následkom čoho kúpený stroj vyplatí sa sám od seba. Na tomto stroji možno mlieť krúpy akejkoľvek fajnosti, bo sa dľa ľubosti regulovať môže. — Cez jednu hodinu možno na ňom somleť 30—40 kgr. kukurice. Smes-tia sa doň na raz 4 litre kukurice. Stroj i s kolesom váži 14 kgr. V hospodárst-vach je neoceniteľný. Okrem kukurice mož no na ňom mlieť aj jačmeň, raž a žito. Objednať ho možno aj s doposlaním na železničnú stanicu a so zaobalením za 20.— K. Pri objed-naní 10.— K. treba poslať. Objednáva-nia vopred prima.

**JÁN KONRÁD** veľkého obchodného domu osada Budapest, 280 Rákóczi-ut 8. A. U.

Cenník s 5000 vyobrazením na žiadosť poslať sa zdarma.

### Čistého zvučného hlasu harmoniku

odosielam každemu mojemu kupcovi, číslo 51. 23 1/2 x 14 centim. veľkosti, s dvojou registratúrou s 8 klapkami, so zátvorom nad klapkami, cena 7.50 korun, s 10 klapkami 30 1/2 x 15 centim. veľkosti cena 9.— korun. Harmoniky začínú od 3.— kor. K objednávaniu s poštovou dobierkou v budapešťanskej vývoznjej osade hudobných strojov



**Jána Konráda**

Budapest, 280, Rákóczi-ut 8. A. U.

Cenník hudobných strojov s 5000 vyobrazeniami zdarma.